

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja pošto prejmana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrt leta . . . . . „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „služnicah“ se plačuje za navadno tristočno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje šrke po prostoru in pri znanilih vsak pot 30 kr. za kolek

SOČA

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za branje narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blago voljno pošiljajo pod naslovom: Uredništvo oziroma upravništvo v Paternolijevi tiskarni v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina znižuje, ako se oglase pri uredništvu.

Konfesionalne postave.

(Dalje.)

II. Glede izvrševanja cerkvene oblasti in dušnega pastirstva.

§. 14. Kolikor gre za notranje cerkvene zadeve, vladajo škofi in nadškofi svoje vladikovne po cerkvenih postavah.

§. 15. Škofom se ne krati pravica posvečevati, katere osebe hočejo; toda pravica do živeža (titulus mensae) iz verskega zaklada se bo podeljevala le takim kerikom, ki so zmožni za cerkvene urade. (§. 2.)

§. 16. Škofi so zavezani, svoje ukaze, poudke in pastirske liste h krati, ko jih priobčujejo, deželni oblastnji pošiljati.

§. 17. Spozna vlada, danasprotuje javnim zadevam kaka cerkvena naredba javno božjo službo zadevajoča, prepovedati jo mora.

§. 18. Cerkevna uradna oblast se sme le proti udom cerkve, ne sme se pa nikdar rabiti v ta namen, da se zabrani komu izvrševanje državljskih pravic ali pokorščina postavam.

§. 19. Pri izvrševanju cerkvene disciplinarne (kazenske) oblasti ne sme se rabiti kaka zunanja sila.

§. 20. Kedar se imajo nove vladikovnine in župne občine (fare) ustanoviti, stare drugače omejiti, ali kedar se hočejo nove prebende ustanoviti, stare razdeliti ali združiti, potrebna je državna dovolitev.

§. 21. Kedar se kaka fara preuredi, zgubi poprejšnji župnik vse pravice do vsega, kar se mu kot župniku farani morali dajati, kolikor temu ne nasprotuje kaka posebna pravica pridobljena po privatnem pravu, ali če se niso drugače dogovorili pri preuredbi. To ima veljati tudi povsod, koder se se fare uže preuredile, in je kaka taka pravica poprejšnjemu župniku ostala. Ta naj se prenese, toda brez škode osobne pravice ki gre sedanjemu župniku.

§. 22. Prenajdbe v dohodkih uže obstajajočih cerkvenih oblastnj, katere nametavajo razbremeniti kak

javni zaklad, pa ne poškodovajo postavne kongruje in ne spremenijo kake ustanove (stiftunge), smejo izvrševati državna oskrbnijstva za bogočastje po tem, ko se je preslišalo dotično škofijstvo. Vendar naj se to praviloma izpelje le tedaj, kedar se spremeni osoba, ki uživa prebendo.

§. 23. Za tiste davke in druga dejanja, katera so se cerkvenim občanjem naložila z dovolitvijo vlade, ima se dovoljevati politična izvršba (eksekucija).

To velja tudi o stalnih davščinah (o štoli), za otkice v cerkvi, ženitve in pogrebe, in za odpravke pisem, ki se farno uradno izdajajo. Osebe, katerim grede pravice uboštva, oproščene so teh davščin.

§. 24. Sedanje štolnine prenarajati gre vladi, ki pa ima poprej dotičnega škofa preslišati.

§. 25. Praviloma se ne sme za nobeno župniško uradno delo tirjati predplačilo za štolo. — Le če kedo zahteva kaj, da gre za to več plačati, od najnižje štote (na pr. več duhovnikov pri pogrebu), mora se predplačati viša davščina, če se to tirja. Tudi se sme pri §. 23. omenjenih odpravkih pred delom zahtevati potrebni znesek za kolke.

§. 26. Pregreške zoper štolne takse imajo, če ne spada to dejanje pod kazensko sodnijo, politični uradi po zaslišanju škofijstva kaznovati z globo do 800 gl. S kaznijo se mora ob enem izreči, koliko ima krivec odškodbe plačati, in takim razsodbam gre pravica eksekucije. Če se je to ponovilo, zamore državno oskrbnijstvo za bogočastje tirjati, da se takemu duhovniku vzame cerkvena oblast (§. 8).

§. 27. Za izpeljavo cerkvenih ukazov in odločeb se bo državna pomoč razun §. 23. dajala še v sledečih primerljajih, in le na ta način:

a) Ako je kak cerkveni načelnik vsled svoje uradske oblasti ukazal, da se ima kaka osoba odstavi ali odstraniti od cerkvenega urada ali od kake prebende, in je za izpeljavo tega potrebna kaka zunanja naprava, mora deželna oblastnija, če cerkveni načelnik tega prosi, preskrbeti vse, kar je v ta namen potrebno. Vendar sme takim prošnjam ustreči le takrat, kedar je

cerkvena oblast razsodila vsled prejšne redne preiskave, in če razsodba ne nasprotva ne državnim postavam ne v državi veljavnim cerkvenim predpisom.

b) Prav tako se more cerkvenim načelnikom za cerkveno uradno preiskavo proti dnhovnikom dajati potrebna državna pomoč če v prošnji zato pomoč h krati dokažejo, da je njih postopanje opravičeno. Osebe, ki niso katoliški duhovni, smejo se preslišati le po drž. oblastnjah.

§. 28. Če prelomi kak cerkveni načelnik katerokoli državno postavo, naj se v svojih pravicah razžaljeni obrne k političnim uradnjam, katere imajo pomagati, če ne spada zadeva pod civilno ali kazensko pravo, če pa spada, sme ona saj začasno preskrbeti, kar je treba.

§. 29. Ako je proti katoliškemu duhovniku sodnija preiskavo začela zaradi hudodelstva, pregreška ali prostopka, mora ona to naznaniti cerkvenemu visumu, kateremu je ta duhoven podvržen v cerkveni disciplini. Temu se po tem mora tudi poslati razsodba z nagibi.

Ako se ima katoliški duhoven vjeti in zaproti, mora se to storiti s tistimi obziri, katere zahteva spoštovanje do njegovega stanu.

III. Glede katoliških oddelkov viših šol za dijake bogoslovja.

§. 30. Katoliške oddelke viših šol za dijake bogoslovja bo posebna postava uredovala. Ta postava bo tudi odločevala, koliko in katero posebno odgojo tirja država od kandidatov duhovskega stana.

IV. Glede samostanov.

§. 31. Za zunanje pravne razmere katoliških samostanov mirodavne so za nje sploh uže veljajoče posebne odločbe.

V. Glede cerkvenega patronata.

§. 32. Patronatne razmere bo posebna postava uredovala, do tistega dne ostanejo glede teh razmer veljavni poprejšnji predpisi. Vendar pa se morajo posamezni primerljaji presojevati, tako da se patronatna bremena smejo porabiti le za temu patronatu podvrženo cerkev ali prebendo, in da se ne smejo povisati

LISTEK.

Bela roža.

(Poleg nemškega izvirnika.)

Lepa jutra zarano — ravno je soluce izšlo in ptice so pele svojo prvo pesen — je šla po poti, ki pelje iz mesteca M. proti bližnjemu mirodvoru postarja go-pa. Oprava jej je bila, če tudi priprosta, vendar izbrana in iz najtineje robe. Na levi roci jej visi krasna pletenica, polna rudečih rož. Gospa se večkrat ustavi, t-daj jej pa plava pogled čez ravno polje proti daljnim v tanko megino zavitem goram, pa zopet se jej brzo povrača k rožicam na roc. Z nežnostjo koro je gl-da, in ako se katera niže v pletenico vsede, jo skrbno zopet privzdigne, da od trenutka do trenutka se je videlo, kakor da bi dihnila poljub čez cvetke.

Pokopališču se bližaje pospeši gospa svoje korake; oči se jej svetleje blišče — videlo se je, da je dospela tu do svojega cilja. Koj pri vholu na pokopališču se dviga dobro oskrbljevana gomila, katero obsenčuje žalostna vrba. Globoka utopljena se tu ustavi: Čez malo časa položi in razvrsti rože tjakaj in se vsede na kamen, roke pa v naročaji sklene. So se li njene misli in čuti stopili v molitev, ali pa je bila njena molitev samo misel, gdo bi to razsoditi hotel?

Polasti se tak mir njene podobe, da bi se mislilo vse življenje je zbežalo iz nje, le gdor bi jo natančneje opazoval bi videl, kako se j-j črte okrog zatisnemih ust vedno bolj bolestno in m-leje gibljejo. Bilo je, kakor da bi jih nevidno črtalo, črtalo vedno globlje in globlje.

Gospa, tako sama v sé utopljena, niti zapazila nij, da se jej bliža mlado deklet, ki je od drugega kota

mirodvora prišla in jo milovaje opazovala „Kako zelo nesrečna je vendar videti ta gospa“, mrmrljajo živa ustna. „Ogovoriti jo hočem, morda jo tako vzbudim iz tope bolečine.“

„Dobro jutro!“ reče precej glasno in prav blizu k gomili pristopi. „Kakor vidim, ste jako žalostni. Tudi jaz sem plakala in gomilo lepšala. „Ali smem“, nadaljuje, „to le belo rožo, ki mi je ostala, k vašim rožicam položiti?“

In to rekši vzame mlado deklet rožo, ki jo je do sedaj v roci držala in jo vtakne v venec k rudečim sestricam.

Pri prvem dekletovem glasu se gospa ozre, toda videlo se jej je, da nij umela, kaj je ona govorila. Pogladil se z roko po obrazu, kakor da bi se stoprv vzbuditi morala. Na mah zapazi belo rožo, in kakor očarana se na hip spremeni slaba postarna gospa v močno, strasno žensko. S klikom, kakor da bi jo največa groza zgrabila, plane kvišku, vzame belo rožo, in jo s tako močjo proč trešči, da se daleč na nekem kamenu razleti.

Visoko po konci stoji tu žena. Oči se jej žare v največjem razburjenju; krčevito se jej ustna odprò, kakor da bi hotela vso to bolest, ki je morda njeno notranje rila, v trdih besedah izbljuvati. Tuja moči jej zmanka. Roke, ki so se jej prej krčevito sklenile, se zopet spuste. Podoba se vsede na prejšnje mesto, v tem ko neprenehoma solzé iz oči derò.

Mlado deklet, katero je bil s koncema strah zgrabil, da nij vedela, ali bi bežala ali ostala, zopet pomilovanje začuti. „Jaz sem vas nehoté razbolestila“, milo spregovori „ali mi hočete in mi zamorete odpustiti?“

„Kaj veste vi o mojej bolesti“, reče gospa globoko ginjena, „kaj o mojej krivdi in o mojem kesu?“ Jaz sama sem svoje nesreče kriva in kako velika in glo-

boka je bila in je še, uže iz tega vidite, da jaz stara žena ne morem premagati groze in razburjenosti, kadar se me nena-doma, kakor baš sedaj, položi kakošen spomin.“

Iz nova se po teh besedah pogrezne v nepremično sanjarstvo. Dekle ne ve, ali je ne trpiči njena navzočnost, ali bi ne storila bolje, ako gre. Prav teško je takole stati nasproti kuki bolečini, ki je niti ne poznamo. Govoril bi človek rad tolažilno besedo in roke hladilno na pekočo rano položil, pa vendar ne ve, ako ne bo baš po tej besedi bolečina večja in rana še haja.

„Moja razkačenost vas je gotovo ustrašila“, potolaži čez nekaj trenutkov go-pa mlado deklet, „sedaj sem pa zopet mirna. Solze so mi godile. Bil je le trenutek, ki me je zmagal in tako močno zgrabil, da sem uže to, kar je pred davnim časom minolo, tako občutila, kakor da bi se sedaj godilo. Dajte mi povedati“ nadaljuje z mehkim glasom, „čigavo gomilo ste vi obiskali! Jaz vam tudi hočem po to.a o sebi in svojem prejšnjem življenji pripovedati.“

„Bila sem še dete, komaj pet let stara“ začne deklet, „ko sem zgubila svoje starše, tu so pokopani. Bila sem ali žalostna, ali vesela, vedno me je nekaj gonilo, da sem semkaj hodila, in tu na gomili molila. Danes se imam zaročiti z možem, kateri ima uže davno moje srce v lasti, in za to uro sem si blagoslov svojih roditeljev izprosila.“

„In kateri vam tudi bo podeljen“ odgovori gospa sè svečanim glasom, „toda vi sami morate skušati, da si blagoslov vsako ero svojega življenja zaslužite in ga v velikem kot v malem obdržite. Ne igrajte se nikdar, nikdar se srečo! V pregrešni ošabnosti sem jaz tako storila in razdrobila se je za večno v mojih rokah.“

od drugod vvažati, s tem pa se še zadnji soldič v druge dežele odpošlje. Ker se čeli čas svojega življenja s kmetijstvom pečam, razne baže zemljišč obdelavam, trdim, da od deželne cenilne komisije izdana cenila tarifa za Goriško nij merodajna, kajti ako bi bila vsa zemljišča državna, bi zakupnina ne mogla biti tako velika, kakor se nameravajo v prihodnost davki povzdigniti.

Ako bi ta cenilna tarifa obstala, kar bog obvari, po tem kaj bodo na Goriškem, koder je kolonizem, kder so gospodje lastniki zemljišč? Marsikde se bo našlo zemljišče, katero bode obstalo brez zakupnika, kajti naravno je, da na zakupnikovo ramo se davk naloži. Če bo lastnik na davkih povišan, poviša ovi zakupnika, in to bo šlo tako dolgo, dokler bo moglo; kader bo ne prenapeta, bode poknila; zakupnik, kader ne bode više mogel na zakupnem zemljišču se zakupnino ured živeti, jo bode pobrisal, če tudi v Ameriko. Za svoj obstoj se bode boril, kakor mrečlja; torej nij previdljivo od strani države in ne kmetijstvu haljivo, če je kmetovalec, bodisi svoj, bodisi kolono ali zakupnik, preveč z davkom natlačen, kajti boril se bode za svoj obstoj, zemljo bode le toliko obdeloval, kar se bode dalo samo od sebe, iskal si bode pristranskih zaslužkov, za to ker zemlji se mora preje posoditi in po tem obresti od nje tirjati.

F. posostnik.

S Krasa dne 18. maja [Izv. dop.] V zadnji štev. Soče se bere izvrsten predlog, katerega je stavil svetovalec trgovske zbornice g. Franje Leban župan iz Črnič v zadnjem zborovanji ove zbornice v Gorici za predelanje državne ceste iz Vrtovina do Črnič. Prav zanimiv je tak predlog in potreben.

Prašam pa cestni odbor ajdovskega okraja, v katerem je tudi g. L., kaj je ta cesta proti skladišni cesti, ki gre iz Rihemberka mimo grajščine v Komeu; ali se mu nij ta cesta, če ne več, saj toliko kakor prva, za predelovanje vredna zdelala. V namen, da bi se poslednja ki veže ves srednji Kras, saj deloma popravila, in strmine odstranile, povabljen je bil namreč skupni cestni ajdovski odbor h Rebku, da bi se bilo sklenilo in prošlo nekaj tisočev goldinarjev od iste svote, ki je je ministerstvo za gorisko deželo posodilo.

V seji cestnega odbora pri Rebku se je od strani cestnih odbornikov, ki stanujejo na desni strani Vipave, predlog predsednika odborovega v preje rečenem zmislu soglasno zavrgel, čeravno Ajdovci in sploh cela naša dežela to cesto noč in dan v zimi in v letu raji in po nji vozarijo, da tega nijso prevideli nekateri g. cestni odborniki in da se jim od te strani ljudstvo in uboga ž vina ne smil, je res čudno. Ne bom tajil, da ta odbor nij delalen, vendar pa bi se moral popolnoma nepristransko vesti in se tako ravnati, kakor je koristno celemu okraju.

Kar je ta veleslavni cestni odbor zavrgel, prijeli so se marljivejši dornberški možaki, in dosegli so od te nakazane svote 4000 gld. da naredijo vozu peto kolo, to je, da se bode s tem denarom delala cesta iz Dornberga mimo Tabra na železna vrata in Škrbino.

Saj kakor ta črta kaže, bode gotovo cesta od Ajdovščine do Trsta par ur bliže in ravno ta slučaj in nada bliže in novejša ceste se poslužiti, dala je najbrže sl. cestnemu odboru povod predlog predelovanje ceste po Ravnjaku zanikovati.

Na Krasu 25. maja [Izv. dop.] Ker sem uže veliko slišal in čital o vinorejski šoli slapenski na Vipavskem, nagovoril sem svojega prijatelja, da bi se enkrat tja podala. In res nijsva se kesala. Radovoljno se nama je pokazalo vse, kar bi nas utegnilo zanimivati. Zanimiv je posebno lepi red sitnega sadeža, kar je čisto novo za tamošnje vinske gorice. Brezštevilno sadnih drevesic, cepljenih in divjih, vidi se v najlepšem redu po razsežnem prostoru.

Nadejati se je, da postane cela okolica pravi zemeljski raj, ako bodo posnemali njeni prebivalci način obdelovanja trt, sadenja, cepljenja i gojenja sadnih dreves, kakoršno se nahaja v tem zavodu. Res iz dna srca morajo biti Vipavci hvaležni vrtomu grofu Lanthieriju, da jim je brezplačno v tak namen prepustil svoje posestvo na Šlapi, kajti le gola ljubav do napredka v vino- in sadjereji, kateri dobro gojeni obe tati Vipavcem neizmerno dobička, pripravila ga je do tega čina. Užalila nas je pri tem našem pobodu žalostna za tamošnje okolice nič kaj častna zadeva, da premoža učencev iz Vipavske doline ta prevažni zavod obiskuje.

Ali nijso še spravideli premožnejši posestniki, kako pogubonosno je zaostajanje v poljedeljstvu? Omeniti mi zadostuje na tem mesu samo besedji s'ovečega profesorja na visoki vinorejski šoli v Klosterneuburgu, grofa Babota. Kekel je ta strokovnjak, ko je popotoval po naših krajih proti nekemu bogatemu posestniku: Lega in zemeljska lastnost Vaših vinogradov osrečena s prijetnim podnebjem je vinoreji tako ugodna, da bi Vaša praviloma pridelana in napravljena vina kaj uspešno konkurirala se sedaj slovečim nemškimi. Ali nijso te besede izkušnega vinorejca dovoljen dokaz, da le izgovor „moj oče je tako delal in tako hočem i

jaz“ kriv je, da nijso naša vina preveč dobro sprejeta na tujem?

Tedaj na noge, vrli bratje i lepša Vam hoče biti prihodnjost, kajti le z zboljšanjem vin pa s pridobljeno železnico, katero jim odprla pot v severne kraje, zamorala se bo zbog slabih letin preparta naša dežela povzdigniti - do zaželjenega blagostanja.

Iz Mozirja na slov. Štajerskem, 19. maja. [Izv. dop.] (Vreme, gornje savinska posojilnica povišane učit. plače in učiteljsko društvo za slov. Štajer.) Minulo zimo smo imeli jako lepe, gorke dnove, da rekel bi pomladanski so bili, a kako se je sedaj meseca maja vse nenadoma zasukalo; jesensko, da celo zimsko vreme imamo, kajti dne 17. t. m. smo imeli led; slana je tudi nekaj škodovala. Neprerenoma je deževalo uže kakih 14 dnaj tako, kakor bi pesnik dejal:

„Potoci vsega sveta

In dež iz vsega neba,

In vse široko morje! se lijo na zemljo. Spremenilo se je nekoliko, a še vedno je nebni obok zakrit v oblake; solčni dnovi so sedaj maja meseca pri nas - redka prikazen.

Ker je pogostoma deževalo, je to uzročilo, da imajo na gornjem Štajerskem povodnje in je voda v hiše vdrla, komaj so živino rešili; voda je moste pobrala, blizo vode stoječim tovarnicam veliko škode napravila in mnogo na bregu nakopičenega lesa odnesla. Nekaj ljudj je tudi v vodi smrt našlo.

Leta 1841., pravi „Presse“ je voda tako narastla, a nij vendar toliko škodo napravila. Voda je posebno hudo gospodarila v gornji murski dolini. Od judovskega grada do Bruka nij le edne dolne na desnem bregu Mure, da bi ne bila pustini podobna. Pri Beli cerkvi je voda čez tisoč sežnjev drv odnesla. Sploh rečeno je voda čez 90 mostov pobrala. V savinski dolini nij voda tako narastla, vendar je bila Savina jako velika in je tukajšnim posestnikom dokaj lesa odnesla. Danes imamo krasen pomladansk dan; kos v gaju po vejah skaklja je milo prepeva, a Italijan pravi: „Rosso di sera, buon tempo si spera“ in „Pioggia alla mattina, il sole si avvicina!“ tedaj proti večeru pa na jugu se uže meglice vzdigujejo in brž ko ne bodemo imeli jutri zopet - dež.

Gornji savinčani snujejo posojilnico, koju bodo krstili: „Gornje savinska posojilnica“, se sedežem v Mozirji. Temu društvu kovač je naš štovani državni poslanec dr. Vošnjak, koji je dne 6. aprila tukajšnjemu shodu sam predsedoval. Snujajoči odbor je imel v nedeljo popoldne to je 17. t. m. sejo. Na dnevnem redu je bilo: volitev predsednika, denarničarja in zapisnikarja resp. tajnika. G. Jancz Seljak je voljeo za predsednika, g. Ant. Goričar za denarničarja in g. J. Tribuč pa za tajnika.

Mi voščimo temu društvu dober uspeh in ne želimo, da bi „sreče dar bila mu klofuta“.

Postava, po koji se štajerskim učiteljem plače povišajo, je potrjena. Vsak učitelj dobi 100 fl. več in sicer znašajo plače šole 4. vrste 500 fl., 3. vrste 600 fl., 2. vrste 700 fl. in 1. vrste 800 fl. Po takem so štajerski učitelji najbolje plačani od slov. učiteljev in to bode nasledek imelo, da bodo učitelji z Primorskega, Kranjskega in Koroškega na štajersko kopita pobrali, posebno pa izsolani učit. pripravniki in slabo plačani učitelji. Bug in sreča junacka!

Z veseljem smo pozdravili veselo novico, da je namestništvo v Gradcu potrdilo pravila učit. društva za slov. Štajer. Prva seja osnovalnega odbora tega društva bode v četrtek 21. t. m. dopoldne ob 9 uri v Ljutomeru. Dnevni red: 1.) Volitev začasnega predsednika in blagajnika, 2.) Pogovor o bodočem delovanju društvenega glasila (časopisa), b) o letnih doneskih družabnikov. To društvo, koje mora na čisti narodni podlagi zidati se, bode v sestransko podpirano, ker njegovi udje bodo tudi neučitelji; tako bode lahko izdavat i šolski list in naši Mozirjani dobijo v naš narodni trg, eden slovenski list več; tako se bode ta prihodnji časopis v Lipoldovi pivarnici družil z drugimi listi, kakor se sedaj v njej bratijo.

Delajmo tedaj vsak na svojem polji za blagor naroda in tako bodemo slavili najboljše same sebe.

Z Dunaja 20. maja. [Izv. dop.] Eden vaših dopisnikov je, ne vem uže odkod, poročal, da bi na Goriškem dobroznani baron Pino, zdaj deželni načelnik v Bukovini, utegnul za deželnega predsednika kranjskega imenovan biti. Ko so naši državni poslanci to novico v vašem cenjenem listu brali, so brž gospoda barona v državnem zboru prijateljsko interpelirali, koliko je na tem resnice. Baron Pino jim je prav odkritosrečno povedal, da ga kar nič ne mika prijetno življenje v Črnovicah se sitnim stanjem v Ljubljani zamenjati. Rokal je, da, tudi ko bi mu bilo mesto deželnega predsednika na Kranjskem na ponudbo, bi ga ne hotel prevzeti. To jest faktum! Pogovor, o katerem vam tukaj poročam, se je vršil pred nekaterimi tedni. A zdaj se je ta stvar nekako drugače zasukala. Odličen mož mi je te dni pravil prav verjetno novost, da bode vaš primorski namestnik, g. baron Ceschl prišel za deželnega načelnika na Kranjsko, na njegovo mesto v Trst pa - baron Pino iz Bukovine. In jaz mislim, da v

razmerah, kakoršne so dan danes v Avstriji, bi smeli mi Primorci z baronom Pinom zadovoljni biti. Res, da je takrat, ko je on v Gorici glavari, izhajala pod njegovim varstvom urejevana „Domovina“, toda pomisliti nam je treba, da je bil ta Marušičev list vendar v prvi vrsti narodni, po tem se le vladen in klerikalen in da je torej sedaj „Glas“ za 10 glav presegal. Tudi je „Domovina“ večkrat zagovarjala načela, katerih smo se pozneje skoro vsi Slovencei poprijeli, tako na pr. pripoznanje decemberske ustave. In kateri glavari je bil Slovencem kedaj toliko pravičen, kakor Pino?

Liberalni slovenski poslanci so se zadnje čase v državnem zboru prav vrlo vedli. Nijso toliko javno govorili, kakor za kulisami terča obdelovali. In kedor vé, kako se tukaj svet suče, jim mora pitterditi, da so pravo zadeli. Veliko so občevali s prvaki „fortschritt-cluba“ in sploh z nemškimi, sedajemu ministerstvu nasprotnimi poslanci. In to ne brez uspeha. Veljavni možje kakor dr. J. Kopp, Süss i dr. ki v drž. zboru od dne do dne več upliva dobivajo, so jim obljubili, da bodo v prihodnji sesiji njih narodna zahtovanja podpirali. Marsikaj bi bili uže sedaj dosegli, da nij bilo v zboru Dežmana na Herbsta, ki sta oba huda intriganta. Ker so tudi s poslanci iz južnih dežel v vedni zvezi in poseba z Rusiat veliki prijatelji, je brez dvombe, da nam v prihodnji sesiji priboré marsikako koncesijo. Sploh pa se je uže zdaj ime naših liberalnih poslancev v poslanskih krogih vselej se spoštovanjem omenjalo in po Razlagovem velikem govoru in po glasovanji za konfesionalne postavice so imeli naši poslanci v državnem zboru prav prijetno stanje. Nasprotni je pa „velikan“ Hohenwart precej osamljen in brez posebnega upliva. Mož izprevidava, da se je v računjanji na klerikalno stranko hudo zaračunil. Hotel je je porabiti za jedro svoje garde, a skušnija ga je izučila, da se okrog tega najprej rimskega, po tem še le avstrijskega jedra nobena garda zbrati neče. Klerikalci so pa mislili, da se bodo okrog Hohenwartovega imena vsi nezadovoljni elementi zbrali in tako hoteli nehoté njihovim nameram ugajali. Zatorej razmeru mej Hohenwartom in klerikalci nij nič kaj presrečna. Klerikalci šoho napinjajo, kar so Hohenwartovo moč v začetku prečenili, Hohenwart pa njm ne more odpustiti, da so ga večkrat se svojimi govori osmešili in tako osamili.

Pri tej priliki ne smem pozabiti grofovsko parlamentarne niče, ki tudi v imena kranjskih Slovencev na Dunaji postopa. Oglasila se je samo enkrat k besedi, če se ne motim, da bi zagovarjalo jezuite ali kaj uže. Spominjam se, da so takrat slov. klerikalni listi pisali, da grof Barbo nij prišel do besede, ker je bil prej konec debata sprejet. Ne veste, kako smo se tem čenčarijam na Dunaji smejali, kajti dobro znano je bilo v poslanskih krogih, da je grof Barbo prav tisto jutro, ko je imel govoriti - na Kranjsko zbežal in da se je konec debata še le po njegovem odpotovanji sprejel. Kaj ne, te so poslanci! Naš Winkler se je trudil, da bi v materijaluem oziru, kolikor moči, za Gorško pridobil. Kako vrlo se je grof Coronini držal, sto uže večkrat poudarjati.

Prof. Miklosič je na črni deski naznanil, da bode v 2. semestru te-le kolegije bral: a) o slovenskem narodnem pesništvu 2 uri; b) o glasoslovji 2 uri. c) interpretacije slovenskih kodeksov 1 uro na teden. A ker se ta največi slovenski učencak in biser dunajske univerzitetne ne čuti prav zadrževana, se je podal iz mesta na kmete in v tekočem semestru ne bode ničesa predaval.

V prvem tečnji je bral etymologijo in staroslovensko oblikoslovje po 5 ur na teden. Imel je kakih 12-15 poslušalcev, mej njimi 5 Slovencev, kar je gotovo premalo, če pomislimo, koliko Slovencev na Dunaji študira.

Politični pregled.

Delegacije so po hudi a malo koristni debati zaradi proračuna v saboto nehale; tedaj je zdaj v Avstriji nastala gledé nobraje politike tiha doba. ministri in poslanci se bodo nekoliko časa odpočili od trudopolnega parlamentarnega življenja.

Skupni proračuni za l. 1875. po delegacijah sprejet znaša 107,418,299 gold., tedaj nekaj čez 3 milijone manje od letošnjega; toliko so vendar delegatje prihranili v oցigled velike reve po celi Avstriji.

Novica, da dobimo zopet Schmerlingovo ministerstvo je prestrašila ustavoverce, in njih listi pišejo, da Schmerling je nemogoč.

Papeški nuncij mons. Jacobini je avstrijskim škofom pisal, da naj bodo mirni nasproti konfesionalnim postavam.

Cesar je potrdil tudi tretjo konfesionalno postavico o priznavanji religijskih društev.

Nemci bodo imeli letos občni „parteitag“; ali ne bi bilo dobro, da bi se tudi zastopniki vseh avstrijskih Slovanom skup sešli in se dogovorili

kako bi skupno postopali proti mogočnemu sovražniku, kajti dokler bodo Slovani tako needini, kakor so dozdej še zmerom bili, bodo zmerom tepeni. Pravo prokletstvo je pri nas, da nij mogoče doseči nobene edinosti, vsled česar imajo naši sovražniki prav lahko reč nas pod jarmom držati.

Na Francoskem je novo ministerstvo po velikih težavah vendar enkrat sestavljeno, podpredsednik tega ministerstva je general Cissey, ki je bil vže pod Thiersom vojni minister, vsi drugi novi ministri so ali monarhisti, ali pa politične ničle, in za to bo težko to brezprogramsko ministerstvo dolgo obstalo. Zmešnjava pa je v deželi čezdalje večja, tako da za Francosko nij druge rešitve, nego razpuščenje sedanje zbornice, ker to zahteva v svojih pravicah žaljeni francoski narod.

Na Španskem je republikanska vojska zopet dobro natolkla Karliste. General Concha podi zdaj spako Don Karlosa in se nadeja, da ga vjame.

Razne vesti.

(Č. gg. udom pol. društva Soča.) Ker županstvo tolmusko ne more dati prostora za tabor in ker je zdaj gledé poljedeljstva nengoden čas za taborovanje, je sklenil odbor, da preloži taborovanje do primernejšega časa, najbrže do jeseni. To se da udom polit. društva „Soča“ na znanje z dostavkom, da uže zdaj ljudstvo pripravljajo in mu razložijo važnost prihodnjega tabora.

(Imenovanja.) G. Schwarz, dosedaj okrajni glavar v Parenici imenovan je za administrativnega referenta v šolskih stvareh za Primorsko s sedežem v Trstu. Kakor se vidi, prišel je tedaj tija, za kar je bil pred nekoliko časom naš Winkler imenovan.

Sodnijska pristava Herman Menzel in Edvard Leitner sta imenovana namestnika državnega pravdnika tudi v Trstu.

(Gostilna pri Stabile-ju) bude nekoliko časa sedaj zaprta, da jo popravijo in na novo uredijo, ker jo bude po tem drug najemnik prevzel.

(Priporočje se), da bude baron Rechbach predstavljen v Bukovino, baron Pivo v Ljubljano, in v Gorico pride za okrajnega glavarja namestnijsveni svetovalec g. Winkler. Da bi ta govornica ne ostala samo govornica, in mi Goričani bi gotovo ne bili nezadovoljni.

(Požar) v rastelski ulici, ki je danes po noči nastal — kako, se ne ve — bil bi neizmerno nesrečo za Gorico prouzročil, ker so baš tam hiše vse nakopičene, a zahvalti se imamo urni pomoči, da nij družega pogorelo, kakor Godinova štacuna. Škodo cenijo nad 20 tisoč gold. Tudi živenje so bila v nevarnosti, ker je pri glavnih vratih gorelo, in ker so si ljudje skoz okna na ulico pomagati morali.

(Jurij Fleišman.) V soboto 23. t. m. je po daljšem bolehanju na sušici umrl v Ljubljani znani učitelj muzike in slovenski skladatelj g. Jurij Fleišman, stoprv 55 let star. Slaven pogreb njegov je bil v nedeljo popoldne. Udeležilo se ga je mnogo slovenske gospode pa ljubljanske čitalnice pevski zbor, ki je ranj-kemu zapel nagrobno. — Fleišman, ki je v „Slovenski glicici“ svoje prve kompozicije izdal, je ob času, ko je slovenska muzika še malo čestiteljev imela in je tudi za Bacha socialno življenje mej narodnimi krogi hudo propadalo, veliko storil za slovensko petje, ker je tudi v teh žalostnih letih neumorno slovenske pesni komponiral ter jih mej omikanejšimi narodnimi krogi širil. Dasiravno nij bil umetelnik prve vrste, se mu je vendar marsikatera lepa kompozicija posrečila, da, nekateri njegovih pesnj so se mej narodom prav udomačile. Najbolje znane kompozicije njegove so: „Luna sije“, „V Arabje puščavi“, „Nevesta bodi zdrava!“, „Ozirom v gorenjsko se skalnato stran“, „Kranjski fantje, mi smo mi!“ Nekaterim napevom je tudi svoje besede podložil. Bodi mu hvaležen spomin mej Slovenci!

(Nova knjiga.) V tiskarnici družbe sv. Mohora v Celovci je prišla na svetlo nova knjiga:

„Abecednica s podobami za čitanje i četetje. Risal i pisal Andr. Fr. Žnidarčič vikar i c. kr. okraj. šolski nadzornik na Banjšicah (Canale-Görz).“

„Abecednica“ ima 22 čednih podob, s katerimi se lahko v petih, šestih dnevih čitati nauči.

„Abecednica“ velja v tiskarnici, pri pisatelji pa v bukvarnicah 30 kr. a. v. Kedor jo hoče po pošti prejeti, doda še 2 kr. za poštnino. Ako bi pa kedo 10 „Abecednic“ pri pisatelji naročil (z nakaznico), ne plača poštnine od njih.

„Abecednica“ je namenjena učiteljem i učiteljicam, pa tudi očetom i materam, ki žele svoje dete v čitanju i četetju vaditi. S časoma mora do tega priti, da bude vsaka mati učiteljica, pa vsaka hiša začetna šola. Tje meri „Abecednica“.

A. F. Ž.

(iz Gorice) se piše o naši gimnaziji „Slovenskemu Narodu.“ Tukajšnjemu semeniskemu listu „Glas“ je uže pred dolgo časa v glavo palo, ka bi se dala morda njegova kronična suhoparnost s tem olajšati, da začne tukajšnji gimnaziji „srce in obisti“ pritipavati, mené, ka bi se morebiti vendar kaj napačnega našlo, če uže ne med učiteljstvom, vendar vsaj med dijaki. In glej! Dolgo časa mu nijso mogli njegovi „agenti“ nič posebnega poročati, k večjemu o kakem dijaku, naposled vendar prinese v levo a ž n o, a čisto izmišljeno notico, da je neki profesor v šoli trdil in dokazoval: „da nij Boga“. Kakov hrup je napravila ta notica med učiteljstvom in vodstvom si lahko mislite, neopravičen, kajti sum nij zadel enega, nego tri gimnazijske profesorje. Popolnem iz lastnega nagiba so poslali dijaki najvišjih razredov popravo one izmišljene notice uredništvu „Glas“, ter je ob enem prosili, javno onega profesorja imenovati, da ne bude neopravičeni sum takoj tri ali štiri profesorje zadel. Ono izjavo je podpisalo 34 dijakov iz sedmega in osmega razreda, med temi tudi vsi (zunaj enega) iz malega semenišča. A resnicoljubni (?) „Glas“ nij sprejel onih vrstic, rekši, ka je ta izjava obširnejša, nego ona notica: mesto tega je zopet nakopičil polno novih, izmišljenih ali samovoljno zavutih sumničenj o gimnazijskih profesorjih. Mislite si tedaj položaj gimnazijskih profesorjev. Vsakako pa se more nepristransko mu bralec čudno zdeti, odkod dobiva „semeniški list“ take deloma izmišljene, deloma samovoljno in lažljivo zavite notice? Tudi tej uganjki se lahko najde rešitev. Dandenes se ve nij treba več onim, kateri hoté biti „g. nunci“ izpita zrelosti, a tu v Gorici še celo nij treba, da absolvirajo celo gimnazijo, dosta je, ako jim zadnje leto preti nevarnost, da bi jih raje imel cesar, kakor škof, da grede pred „franciškansko komisijo“, gder dobé nekako spricalo, katero pa nema pred svetoinobene veljave in na podlagi takega spricevala se sprejmo v semenišče. Da pa tudi nij ob enem težko dobiti dovoljenja, tudi v osmi razred poslušat hoditi, češ, zaradi izpita zrelosti, je pač lahko umerno. Lahko si tedaj mislite položaj učiteljev, kakor dijakov, kateri so prisiljeni paziti na vsako besedo, predno jo izuste, ako ne hoté postati permanentni sodelavci „semeniškega lista.“

(Vabilo.) Podpisani odbor bude začel početkom meseca junija izdajati šolski časnik „Slovenski učitelj“ ki bude 5. in 20. vsakega meseca v Mariboru redno izhajal na eni celi poli. Cena mu je do konca tekočega leta za prave (to so štajerski učitelji) in za podporne (to so drugi sploh) družabnike 1 gl. 50; kr. za nedružabnike 2 gl. Vse slovenske učitelje in druge šolske prijatelje uljudno vabimo k obilni naročbi. Naročnino sprejema podpisani odbor. Začasni odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

(Živinska razstava) je bila danes v četrtek in prignalo so mnogo lepih goved. Natanjéneje poročilo prinesemo prihodnjic, za danes moremo naša komisija le to uprašati, zakaj nij bilo na živinskem trgu tudi slovenskih napisov videti?

(Divja hči.) V neki vasi na Moravskem se je zgodil pred kakimi dnevi umor, da se človeku koža ježi, ko sliši o njem, V neki koči je živel 71 let star mož še svojo odrastlo hčerjo. Ko gre neki večer spat — bilo je menda binkoštno soboto, gre hči ter zavre velik pisker vode; s kropom pa potem popari očeta, ki je spal. Ko to stori, vzame sekiro, ter seka po starem očetu, da mu zadá 23 ran. Misleča, da je oče uže mrtev, ga vleče v vežo, ter povezne kad nanj, in potem zbeži pod streho. Ko pride ponočni čuvaj mimo hiše, sliši stokanje, potrka na vrata, a ko se te ne odpró, vlomi v vežo. Pa kak pogled se mu pokaže, ko prižge žvepljenko ter pogleda pod kad. V taistem trenutku gre obznanit županu, in župan in še dva druga moža gresta s čuvajem nazaj; mož je bil uže mrtev. Ko grodo preiskavat po hiši, dobodo hčer v neki skrinji skrito, jo zvežejo, ter zapro. Pred sodnijo divja hči dozdej še nij povedala, zakaj je umorila očeta.

Kmetijske i trgovske vesti.

Iz Črniča. — (Kmetove mreže in uboštvo.) Občni pogovori mej nami kmeti so o slabih letinah, o uboštvu in drugih brezštevilnih zadregah; enake pritožbe so od dne do dne več in sicer tako, da se le dva človeka snideta, začneta uže uboštvo pretresovati, in tako dolgo se bo to godilo, dokler ne dospemo do kake vsaj srednje pameti in dokler ne bodemo preveč drug drugemu nevošljivi, in dokler nas bodo presamogoltna načela nadvladovala in dokler ne bomo boljše omikani spoznali svobodoljubnosti in koristij raznih društev. Da se slabo godi, da nas naši grehi tepejo, to se vsak dan učimo. S tem smo se najbolje zamrežili, ko smo pri starem kopitu zaostali; nekadašji premožni kmetje so imeli razdeljena zemljišča, katera so v svoji čilobi obilo sadu prinašali; ljudij je bilo manje od sedaj, premožen kmet je imel vsega dovolj, z davki nij bil preobložen in stara petica za dnarja je bila dosta, a zdaj, ko se je kolo čas zasukalo je vse drugače, premožni kmetje in drugi veliki posestniki so začeli javkati, da ne morejo več letnih stroškov pokrivati, tem manje pa delalcem zaslužka dajati, ker za en mernik turšice je treba mnogo več novih desetice, nego nekadaš starih.

Zdaj pa pomislite tedaj vsi tisti, kateri mislite, da se bo po starem plesalo, ki zadržujete razdelitev občinskih pašnikov in sejo za sejo sklienjete, samo da ubogemu siromaku ugoden čas živjenja ožide. Omenjam le mali vzgled. Ko je namreč pred 12 leti umrl poštenjak g. Pirjavec v Vrtovinu za občinskega načelnika izvoljen bil, nemudoma se je se svojimi tovaruši dogovoril, o tamošnjih razdelitvah pašnikov, in ob enem je pašniko po enacih delih sè žrebanjem razdelil in sicer brez nebenega razpora in brž po razdelitvi so bili pašniki prekopani in na tisoče in tisoče vrednosti so Vrtovinci od tam izvozili, kder nij popreje niti enega vinarja prinašalo. Pomislite je vendar tedaj vredno, koliko pridelkov bi se bilo v tem času iz selskega in črniškega pašnika izpeljalo, ako bi bilo tako gospodarstvo. Čudno je vendar to, da nij mogoče osnovati načrta postave za razdelitev občinskega premoženja selskega in črniškega po sistemi Vrtovincov, ker občinske razmere so enake. Tudi to moram omeniti, da selska srenja je bila uže naravno zedinjena za razdelitev in v starešinstvenih sejah je prišlo do take razdražbe in neelinosti, da se bogu usmili. Kaj je pač tega treba, ako se hočemo mej svobodnjake vštovati? Na tem mestu je razvidno in naj bolje naravno, da se sama dotična občina po mogočnosti zedini o razdelitvi; in ako bi se ne mogla, naj bi pa deželna vlada silno postavu naredila. Kmetom dajte zemljišče, naj je obdeljujejo in velikoposestniki naj nekoliko na drobno svoja posestva razprodajo v veliko korist sebi in deželi.*

(O letini) se nam iz Črniškega piše: O slabih vremenih Vam je uže znano; šo to malo črešenj je slo pod zelo, razpokajo se zaradi dežja. Trte v nižavah do 3 leta stare so tako vsled slane oparjene, da bi bolje bilo nove posaditi. Naj omenjam še to, de vkljub vseh slabih letin bi se uboštva ne čutilo tako, ako bi načelniki občin v gospodarstvenih zadevah občinstvo navduševali.

A počastiti moram pa našega podžupana K..... in svetovalec B..... dasiravno sta prvi iz drugega in drugi iz prvega razreda, ker sta pred 1 1/2 letom vse občinarje sklicala in tako zedinila, da je bilo vse zadovoljno naše pašnike na enake dele razdeliti, dasiravno sta premožnejša od drugih. A pa tem prišlo je do razpertij v starešinstvu in razdelitev pašnikov šla je po vodi.

*Gledé razdelitve pašnikov imate prav in bi bilo želeli, da bi Vaša občina prav kralju Vrtovincu posnemala; a zadnja Vaša misel je za sedanjí čas preradikalna, ker tirja skoro tujko agrarno postavu po izgledu rimske, vendar pa kaže, da naši kmetje dosti mislijo. (Ured.)

LISTNICA UREDNIŠTVA.

G. Ž. . . k na D. Presrečna hvala! Velja! Naročeno opravil.

Podpisani je prevzel restavracijo k Evropi; ob enem pa naznanja, da se bodo morali lokali popraviti, predno jo odpre, 12. junija t. l.

Uljudno se priporoča sl. občinstvu

Ivan Kotnik.

Gotov posel in zaslužek!

Neka uže delalna zavarovalna banka želi v vsacem velicem mestu poštene može kot

potne ogledovalce in glavne agente postaviti.

Katerim je to v mislih, naj se obrnejo sè svojo ponudbo do našega upravnistvo se chifro „reell“.

Podpisana tovarnica ima na prodaj mali koks z Bogheadskega premoga, ki je posebno za kovače i ključavničarje pripraven, ker nadomesti popolnoma navadno lesovo oglje. 1 cent takega koksa stane le 40 sold., izbrani koks pa 60 soldov.

Goriška plinova tovarnica.

Samo fl. 135 a. v., franko Trst, stane mašina za mlatenje, najnovejše konstrukcije, mlatača v dveh urah toliko žita, kakor trije mlatiči v enem dnevu, pod garancijo in dovoljenjem poskušnega obroka. Ph. MAY-FARTH & Comp., Maschinenfabrik, Frankfurt a. M. Več pri upravnijstvu „Soča“.